

EDITORIAL

Tituls des-honorífics

Com no podia ser d'una altra manera, la "Comunidad" (¿sera de monges, de flares, de regants o de veïns...?) s'ha quedat sense un **ambaixador**. Sí, com el **Sr. Jaume Matas** ya ha passat d'estar imputat a ser condemnat per un tribunal en una de les 21 causes que te obertes per la Justicia, el **Cap del Consell** de la "Comunidad", el **Sr. Alberto Fabra**, ha optat per retirar-li tan "digne" i "fructífer" carrec. Els valencians nos hem quedat sense un "gran" **ambaixador**, tota una penyora d'honradea i bon fer en el **Govern Balear** i en l'Administració publica. I es que, al Sr. Fabra, la seua gent-predecessors inclosos- li està donant molta faena. No n'ix d'una i ya en te una atra per davant; i aço no es mes que lo que ix a la llum del mar de fondo que te en el seu partit (el PePe), i especialment en la seua "Comunidad". Es lo que passa quan se viu la politica en un estat de permanent provisionalitat, inventant-se exotiques iniciatives, tan lluentes com buides, i sense mes projecte de futur que esperar les ordens que envien els amos des de fora.

Revestit d'un halo de dignitat i honradea política, Alberto Fabra llançava este message -aixina ho arplegava el diari *Levante* de 21/03/2012-: "*las personas que entiendan que la política no es sólo una vocación de servicios, sino que es algo más, van a quedar fuera de la actividad política, no tienen cabida en este partido*", el d'ell, el PePe.

Nos alegraria que eixe fora l'autentic pensament que moguera al President a actuar i decidir, pero no ho creem aixina perque ¿tambe va a llevar-li el titol de Molt Honorable, que te, ara honorari i remunerat, al **Sr. José Luís Olivas**? No oblidem que en el seu usufructuari carrec de **President de Bancaixa** -que obtingue gracies al seu excarrec de **President de la Generalitat**- portà a la dilucio a una entitat bancaria valenciana centenaria i que, gracies a les polítiques que ell, i uns atres com ell, han aplicat des dels consells assessors i de direccio, ha deixat d'estar ancorada en **Valencia**, convertint-se en una "**Bankia**" en la seu i el poder de decisió en **Madrid**. Pero es que ademés, en el carrec que li corresponia de responsabilitat en el **Banc de Valencia**, autorisà -o no

s'opongue, que per al cas es lo mateix pagar l'escandalos aval que els jujats de **Palma** impongueren al Sr. Matas per a que fruire de llibertat mentres ha permaneixcut imputat per presunts -ara ya no tant- delits de malversacio, soborn, prevaricacio, etc... mentres fon president del Govern Balear.

Per desgracia, massa sabem que el gest i les paraules del Sr. Fabra no son mes que *marketing*, a l'estil del que nos tenen acostumants els presidents de la Generalitat que s'han anat succeint des de l'arribada de la democracia. De bestreta, l'actual President ya no nos inspira confiança per allo de que nomes parla el castella, malparla el "catala" i no sap parlar el valencià, pero, per damunt de tot, perque no oblidem que durant el seu mandat com a primer edil en el **Ajuntament de Castello** recolzà l'assentament del **IEC** en eixa ciutat, es mostrà favorable a que els repetidors de **TV3** -illegals- seguiren ement, especialment el del **Bartolo**, o -¿l'ultima? ocurrencia- incoà expedient per a declarar **BICI** (Be d'Interes Cultural Immaterial) les "**Bases del 32**", instrument llingüístic que ha supost la maldat mes gran i la presa de pel mes burda que se li ha fet a la llengua valenciana (fins a la creacio de la **AVL**).

I si la trayectoria del seu lider es tan decepcionant, no podem dir res millor d'un partit que s'acoquina davant d'una "intelectualitat" que el te esclai i al servici d'un projecte cultural que nos embarca en un proces d'absorcio castellanisat i d'assimilacio catalanisat. En el primer dels casos es troben de categoria, comodament colaboracionistes, quan no **protagonistes**, en el segon, **claudicadors**, puix no tenen mires mes que per a entendre esta, la seua "Comunidad", sempre agenollada.

Pero aço dels embaixadors (ya, ya, oficialment el titol es *ambaixador*, en catala; pero es que costa) es nomes u dels mijos que han inventat per a fer-se propaganda o recompensar fidelitats; i si no, repassen eixos premis que cada **9 d'Octubre** solen donar: de cada deu, un encert, lo atre "fum de boja", que diuen en els nostres pobles, o pagaments i agraïments a "servicis prestats" que diem nosatres.

PUBLICACIO EN
LLENGUA
VALENCIANA

LA CITA

La dignitat no consistix en els nostres honors sino en el reconeiximent de mereixer lo que tenim.

Aristotil

SUMARI

- 1
• EDITORIAL: **TITULS DES-HONORÍFICS**
- 2
• LLISTAT: **ACTIVITATS CULTURALS**
- FENT MEMORIA: **PRESENCIA VALENCIANA EN LA CONSTITUCIO DE 1812 (I II)**
- 3
• FRUITES, VERDURES I HORTALICES (LXII): **PARLEM DEL PÉSOL**
- **EL SALER**
- RESENYA BIBLIOGRAFICA: **LA TERRA DEL CHE (I)**
- 4
• PASSATEMPS
- RONDALLA: **HISTORIA D'UN JOVE CELOS**

ACLARIMENT

Esta publicacio està redactada en les Normes d'El Puig. Encara que es una obra colectiva, l'encarregat de la redaccio final de cada articul te llibertat per a fer-ho en la normativa d'accentuacio de la seua preferencia. Este tema es motiu de debat, pero no de divisio, entre nosatres.

AVIS

Este mes, en consonancia en les dates, pot fer una obra de caritat cristiana repartint fotocopies d'est eixemplar entre amics i coneguts. Una vegada llegit, podran usar-lo en la provesso per a protegir-se les mans de la cera que cau del ciri, o en la playa per a fer-se un capell que tape el traicioner primer sol de l'any.

ACTIVITATS CULTURALS ABRIL DE 2012

Trobarà més informació dirigint-se a les respectives associacions:

Aellva (Assoc. d'Escriptors en Llengua Valenciana)
C/ Alt, 64. 46003 Valencia C.
www.aellva.org

GAV (Grup d'Accio Valencianista)
C/ Pintor Gisbert, 17- baix. 46006 Valencia C.
Tel: 963 41 22 22 i 963 41 90 20

RACV (Real Academia de Cultura Valenciana)
C/Avellanés 26. 46003 Valencia C.
Tel 963 91 69 65 Fax: 963 91 56 94
www.racv.es

Del **27 Març** al **4 Abril**. Seu de la RACV

EXPOSICIO: EL MILACRE DE L'ALTAR DEL TOSSAL

Exposició de fotografies de **Manuel Guallart** obtingudes durant l'última decada de representacions dels milacres en l'Altar del Tossal.

4 Abril (dimecres):

Cerimonia de clausura de l'exposició: Representació d'una escena d'un milacre del Tossal per part de dos chiquets del quadro d'actors infantils de l'Altar del Tossal.

+Info: **RACV**

17 Abril (dimarts) 19:45 Seu de Lo Rat Penat (C/ Trinquet de Cavallers, 9. Valencia C.)

TERTULIA DE TEATRE

Lectura dramatisada de l'obra *Eixa és la qüestió*, de **Josep Bea Mataix**.

+Info: **Aellva**

21 Abril (dissabte) 10:00h. Hotel Solvasa. Av. del Port, 129. Valencia C.

CONVENCIO VALENCIANISTA. VALENCIANISME 2012

Finalizat el període de presentació d'esmenes, l'estudi de les mateixes a lo llarg d'este mes per part dels participants finalitzarà en la sessió de la convenció.

+Info: **www.valencianisme2012.com**

26 Abril (dijous) 20:00 h. Seu del GAV.

REPRESENTACIO d'un MILACRE DE SANT VICENT FERRER a carrec d'un altar Vicentí.

+Info: **GAV**

CONTACTA EN NOSATRES

Apartat de Correu 527

46002 Valencia ciutat

Telefon: 617 030 370

rogleconstantillombart@gmail.com

COLABORA EN EL ROGLE

Donar difusió ad esta publicació es la millor forma de col·laborar en nosatres. També pots fer-te **soci** (36 € a l'any) o **col·laborador** (12 € a l'any), i t'enviaré a casa tots els números que es publiquen durant l'any.

Si tens voluntat de fer alguna puntual aportació econòmica, també te quedariem molt agraïts. El nostre número de conte, en **Ruralcaixa**, es:

3082 1222 81 4622492421

FENT MEMORIA

Presencia valenciana en la Constitucio de 1812 (i II)

M^aA.M.C.

El **Regne de Valencia** estigues lliure de l'invasió de les tropes franceses fins a 1811. Seria en el tercer atac, quan la ciutat de **Valencia** es va rendir, el 9 de gener de 1812, quedant ocupat la major part del territori valencià. **Alacant**, que havia rebutjat l'atac francès el 16 del mateix mes, es mantingué lliure durant tota la guerra, convertint-se en la **capital del Regne** al refugiar-se

en ella les institucions polítiques valencianes. Mentrestant, la **Junta Suprema Central** estava en plena elaboració i redacció del text constitucional, procés que

havia començat en el **Decret I**, de 24 de setembre de 1810. Les **Corts de Cadis** emplearen tres anys i fins a 1.800 sessions per a proclamar la Constitució de 1812.

Es significatiu destacar que **Valencia** seria un dels primers territoris en el que entrà en vigència la **Constitució**, i més concretament, la ciutat d'**Alacant**; al quedar esta lliure (l'única ciutat important, junt en **Cadis**, que no fou presa pel francès), pogué **jurar la Constitució** el 18 de juliol d'aquell any, i d'immediat l'aprovació de les noves normes i reglaments s'ajustaren a la mateixa.

Pero **La Pepa** només tingué una vigència oficial de dos anys després de la seua promulgació, puix el regres de **Ferran VII** supongué que tots els avanços aconseguits quedaren suspesos pel **Decret** de 4 de maig de 1814, en el qual el rei declararia nula la Constitució de 1812 i totes les decisions preses en les Corts de Cadis. *"Declaro que mi Real ánimo es, no solamente no jurar ni acceder a dicha Constitución, ni a decreto alguno de las Cortes generales y extraordinarias ni de las ordinarias actualmente abiertas (...), sino el de declarar aquella Constitución y aquellos decretos nulos y de ningún valor ni efecto, (...) como si no hubiesen pasado jamás tales actos y se quitasen de en medio del tiempo, y sin obligación en mis pueblos y súbditos de cualquier clase y condición a cumplirlos y guardarlos"*.

En este cas, també **Valencia** te

amarc protagonisme puix el dit decret es firmà en el **Palau de Cervelló** del Cap i Casal.

La Constitució de 1812 se publicà fins en tres ocasions, 1812, 1820 i 1836, puix tantes foren les voltes que fou reposta i revocada, en les modificacions pertinents. Però gran part de la seua importància i transcendència, a banda de la fita que representà en el

seu moment, radica en que se va convertir en un text referencial durant la primera mitat del segle XIX; tant es aixina que influi en diverses constitucions europees i im-

pectà en els orígens constitucionals i dels estats americans durant i després de la seua independència.

L'acció valenciana i tot el conjunt d'actius personages que protagonitzen un temps marcat per aires de lli-

bertat, modernitat, progrés i igualtat, suponen un referent de l'història espanyola i en general de l'història contemporània i mereix la seua valoració i reivindicació i, per supòsit, divulgació.

Enguany en complir-se el **Bicentari** de la Constitució de 1812, la **Generalitat**, per mig de la **Comissió Executiva** creada per a la commemoració d'esta fita en el **Regne de Valencia**, està impulsant múltiples activitats en l'objectiu de que es posen en valor i es conega i divulge en tots els racons del nostre territori, i també fora d'ell, l'implicació valenciana (procés constituent, promulgació, proclamació) en el que constituïx l'origen de les llibertats i el constitucionalisme que formen part de l'actual patrimoni cultural i jurídic dels ciutadans.

LA PROMULGACIO DE LA CONSTITUCIO DE 1812, DE SALVADOR DE VINIEGRA

PRIMERA EDICIO DE LA CONSTITUCIO DE 1812

Rogle en Internet

Tots els exemplars editats fins ara estan, en pdf, en: **www.rogleconstantillombart.com**
www.cardonavives.com, **www.pjvalencianista.org**, **www.acciordv.com**

Parlem del pèsol

El pèsol és una **hortaliça** que es presenta en una **baïna** de color vert, en molts casos cilíndrica, i puntaguda en els dos extrems, d'uns 8 a 10 cm. de llargària, llissa i lluenta, que protegeix en el seu interior a un número irregular de **llavors** (de 7 a 10 generalment), que és realment la part comestible; uns grans que seran extremadament tendres sempre que es faça la collita abans de que arribe a la seua plena madurea, i que inclús es poden consumir cruus en un gustet dolçenc i exquisit.

Com tantes hortalices, també el pèsol està present en **guisos**, cruus en ensalades, en pernil fregidet, per a acompanyament de plats de carn o peix, i com a guarnició, junt en salses, per a diferents aplicacions gastronòmiques.

El cultiu d'esta verdura ha favorit la creació de **plantes conserveres** prop de zones productores, puix que el pèsol s'acopla a la perfecció a l'enllandat industrial mantenint durant un llarc temps intactes totes les seues propietats.

El seu consum és important arreu del món i el seu preu assequible a qualsevol bojaca, baix esta especialitat enllandada, puix que de lo contrari, en natural, els preus es poden disparar en certa facilitat en cas de climatologia adversa. És important el seu consum per a l'organisme humà pel seu **alt valor nutritiu**, puix que conté un 7% de pròtits i el 12% de glúcids, arribant a 80 calories per 100 grams de fruit. Dietèticament parlant, el pèsol és un aliment altament energètic, encara que el seu contingut vitamínic és sensiblement baix.

Les collites en les zones productores d'Espanya venen pel més de novembre i arriben fins a l'abril i maig; les més destacades són: Navarra, La Rioja, Múrcia, Castelló, Almeria, Barcelona i Toledo. Les varietats més conegudes: **Negret, Aquilón, Aureole, Lincoln, Petit provençal, Allegro...** En Europa igualment hi ha una gran producció en Holanda, Itàlia, Alemanya i França.

L'orige del pèsol és desconegut, pero se sap que els **grecs** i els **romans** ya el cultivaven i en els pobles de l'**Índia** es consumia des de temps remots, havent passat després fins a la **China**, a on en l'actualitat el seu cultiu es intens.

Els pèsols, són el fruit d'una planta herbàcea anyal (**Pisum sativum**), de la família de les **leguminoses** i que pogué derivar d'una espècie oriünda d'Europa.

RESENYA BIBLIOGRAFICA J.M.M.

Martí i Gadea, Joaquim

La Terra del Che (I)

Classics valencians, 36. L'Oronella-RACV, Valencia, 2010 (119 pàgines)

Esta reedició d'una primera part de l'obra de **Martí Gadea** es, sense dubte, un homenage a l'autor i l'acostament a una obra classica de qui ha segut calificat com el primer folclorista valencià, un home de la **Renaixença** vinculat al sector mes popular i alluntat dels arcaïsans "poetes de quant".

Conta en una interessant **Introduccio** de **Daniel Sala**, que a mes d'una resenya biografica de l'autor fa un recorregut per l'ampla i variada obra de Gadea, que inclou diversos vocabularis i diccionaris. Analisa especialment **La Terra del Che** (*Tipos, modismes i coses curioses de la Terra del Che*), de la qual es presenta una primera part en esta edició, a l'hora que inclou cites de l'autor sobre el prestigi de la **llengua valenciana** i la necessitat del seu conreu.

L'edició està a carrec de **Juli A. Arias**, qui en el prolec nos detalla com s'ha abordat el tema de la transcripció i adaptació al valencià actual, en la qual, si be s'ha pogut perdre alguna informació per a l'estudios o interessat en temes llingüístics, en canvi s'ha facilitat una mes agilitat de lectura. També s'han reordenat alfabèticament els epígrafs, que figuraven de manera aleatoria en l'edició original completa. Tot per a facilitar l'accés del llector actual ad esta singular obra que vol retratar la societat valenciana, les seues costums, tradicions... en fi, fer un acostament a l'antropologia valenciana.

El Saler

Saler... ¡Valent Saler!

Comunitat única, a on les criatures, en franca col·laboració, decidiren establir-se en un biotop quasi impossible.

Molta germanor hagueren de tindre, per a, tan juntes i unides, conseguir lo que d'atra forma no s'haguera realitzat.

Pobra terra prima, parca en nutrients, fon la mare que t'alimentà.

Agres rosades, en sabor salat, foren la llet que mames des de ben pronte.

Ton substrat arenós, desinquet, posà a prova els teus ancorages; mentres que innumerables grans silícics te raspaven les entranyes de les arrails.

¡Milacre de verdor, a on la Naturea creix i madura, agafant-se a l'agostada brasa de l'arena, i al vaporós alé de la sal!...

Baix les branques de fusta retorçada d'uns *halepensis* pins de bona mida, la poderosa xara creix tupida. A l'ampar de grans llenyoses s'ajuda.

Trepadores de punxa puntaguda afanyoses buscant la llum sentida... Díficil equilibri el de la vida per a en lluita mortal no ser vençuda.

Intensíssims verts foscs de la maranya esculpixen forts relleus en clarobscur, dins la fronda enigmàtica i estranya.

Des dels prats del senill i de la canya, volanders, apleguen els aromes purs, sostenint-se en la seda d'una aranya.

Josep Manuel Puig-Alt

Resol l'acrostic del costat a partir de les definicions.	1. Propietari o persona que s'encarrega de cuidar el ganado o de fer negocis en ell.	1.	-	-	<u>N</u>	-	-	-	-
	2. Persona que maneja o mou els porritos o perichineles i els posa veu.	2.	-	-	-	-	<u>R</u>	-	-
	3. Inventari o llistat ordenat de persones o coses: llibres, documents, etc., que estan relacionats entre si.	3.	-	-	-	-	-	<u>C</u>	-
	4. Recint o habitacul en la cuina d'algunes cases destinat a guardar els aliments i provisions.	4.	-	-	-	-	<u>S</u>	-	-
	5. Paraula que, precedida per la preposicio "a", constitueix una locucio adverbial, i que te per significat: fer alguna cosa en secret, sense que ningú s'entere.	5.	-	-	<u>G</u>	-	-	-	-
	6. Peça metalica i cilindrica, en forma de clau, en el cap en un tall i en rosca en la punta, per a que, pegant-li voltes, pugua enrosca-se en certes superfícies: fusta, ferro, etc.	6.	-	-	-	-	-	<u>L</u>	-
	7. Rosegador chicotet, herbivor, paregut a un ratoli. Excava galeries soterranees en les que viu. En ocasions les seues poblacions poden convertir-se en una plaga per a les collites.	7.	-	-	-	-	<u>P</u>	-	-
	8. Tenda gran en la que se venen objectes de diferents classes. Mercat public oriental.	8.	-	-	<u>S</u>	-	-	-	-
	9. Preparar una cosa per a un us concret, per eixemple, la taula per a menjar, el llit per a dormir, etc.	9.	-	<u>A</u>	-	-	-	-	-

PARAULES VERTICALS:
 1. Atordir, confondre, desconcertar. Deixar o quedar-se incapacitada temporalment una persona per a coordinar idees, per eixemple, per mig d'un colp en el cap. Impossibilitar ad algu per a obrar en serenitat, o atordir-se u mateix, per la multitud de coses a les que ha d'atendre o que ha de fer al mateix temps.
 2. Començar a prendre color la fruita al madurar. Deixar a una persona o animal sense sentit a causa d'un colp. En forma reflexiva, posar-se roig per una exposicio al sol o per haver patit un excés de calor.

RONDALLA

MªA.M.C.

Historia d'un jove celos

Aixo diu que era un jove que estava molt **celos** d'una chiqueta prou **voluble** a la que volia.

Un dia li digue: "Els teus ulls miren a tot lo mon".

-¿I si li arranque els ulls? -es digue per a si. Pensat i fet. Llavors, li arrancà els ulls.

Despres de nou li tornà a dir: "En les teues mans pots fer gests d'invitacio".

-¿I si li talle les mans? -Pensat i fet. I

li tallà les mans.

-Encara podia parlar en uns atres

-pensa- ¿I si li talle la llengua?

-Pensat i fet. I li tallà la llengua.

Despres, per a impedir-li que fera algun **somriure** als **eventuals** admiradors, pensà: "¿I si li arranque totes les dents?"

Per ultim, per a estar mes tranquil li

tallà les cames.

-D'esta manera -es digue- no haure de preocupar-me.

Nomes llavors, d'eixa manera, pogue deixar sense vigilancia a la jove que amava.

-Ella es lleja -pensava-, pero almenys sera meua fins a la mort.

Un dia tornà a casa i no trobà a la jove, havia desapareguda; per lo vist passà per alli un **exhibidor** de fenomenos i l'havia **seqüestrada**.

Traduccio i adaptacio a la llengua valenciana d'una rondalla de **Henri Pierre Cami**

GLOSSARI	succedix de forma casual o incerta.	cio.
Celos/ recelos/ suspicax: Que te cels per lo que vol o ama. Que te l'inquietut de que una persona canvie la seua estima, el seu voler, per una atra.	Seqüestrada de seqüestrar/ raptar: Retindre a una persona contra la seua voluntat, generalment per a eixigir diners o unes atres coses a canvi de la seua llibertat. En el text, traure a una dona de sa casa, siga en els seu consentiment o a la força, en fins matrimonials o de seduc-	Somriure: Manifestacio sense soroll d'alegria o diversio consistent en estirar les comisures del llavis cap a dalt
Exhibidor: Que exhibix o mostra alguna cosa en public.		Voluble/ incostant/ frivol/ caprichos: Que es variable en el caracter. Que no es ferm en les decisions.
Eventual/ accidental/ fortuit: Que		

Solucio:

Verticals: 1. ATARANTAR 2. ATABOLLAR

1. GANADER 2. TITARISTE 3. CATALEC 4. REBOST 5. AMAGATONTES 6. TORNELL 7. TALPO 8. BASAR 9. PARAR

I RECORDA...La nostra primera paraula es **atarantar**. Se diu que està **atarantat/-ada** d'aquell que està atordit o confos. Es **atarantador** allo o aquell que ataranta. Un **atarantament** es l'accio i efecte d'atarantar o atarantar-se. Podem definir-lo com la perturbacio dels sentits per efecte d'un colp o per una atra rao, o tambe, com la torpea o falta de serenitat per a eixecutar una accio. Eix. *Del bac que s'ha pegat en el cap encara està atarantat. // He d'archivar tots estos documents per a dema i estic un poc atarantada.*

La nostra segona paraula es **atabollar**. Se diu que està **atabollat/-ada** quan la fruita ya ha entrat en color; o quan una persona o animal es troba sense sentit, mig mort, a causa d'un colp; tambe a estar roig per efecte del sol o la calor. Eix. *Les pomes ya estan atabollant-se i en uns dies se podran menjar // He estat tot el dia al sol i ara estic atabollada.*